MAHĀYĀNASAṂGRAHOPA-NIBANDHANA (II)
Its Tibetan and Chinese Texts

by

Noriaki Hakamaya

Abbreviations:

D : Derge edition

N : Narthang edition

P : Peking edition

____ in the Tibetan indicates the passage quoted from the basic text, *Theg pa chen po bsdus pa*.

「 」 in the Chinese indicates the passage quoted from the basic text, 攝大乘論本。

( ) in the Tibetan indicates the passage not found in the Chinese.

____ in the Chinese indicates the passage not found in the Tibetan.

Arabic numerals placed before paragraph indicate the section numbers of the basic text given by É. Lamotte.

(1)

།། ༄ །ཐེག་པ་ཆེན་པོ་བསྡུས་པའི་བཤད་སྦྱར་བཞུགས།།

༄༅། །རྒྱ་གར་སྐད་དུ། མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་སཾ་གྲ་ཧོ[1]་པ་ནི་བནྡྷ་ན[2]།

བོད་སྐད་དུ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་བསྡུས[3]་པའི་བཤད་སྦྱར།

བམ་པོ་དང་པོ།

འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།།

སློབ་དཔོན་ཛ་མས་རིགས་ཚུལ་དུ།[4]

།ཉམ་པར་ཕྱེ་བས་བློ་ཞན[5]་ཉམས།[6]

།མི་རྟོགས་པས་ན་ཚིག་རེ་ཙམ།[7]

།བསྡུས་པ་ཉམས་པར་དབྱེ་བར་བྱ།།

1 དོན་བཏུས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་མཐའ་དག་དོན་དུ་བསྡུ་བར་འདོད་པས་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་བདག་ཉིད་དོན་བཅུ་པོ་དེ་དག་བཙུག་ལག་ཉིད་དུ་བརྗོད་པའི་སྒོ་ནས། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཤིན་དུ་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་(N. 213a)གླེང་སློང་བར་བྱེད་དོ།།

ཡོན་དན་གྱི་ཚིག་གཞན་བཏགས[8]་པ་ལ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཤིན་དུ་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། འདིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཤིན་དུ་(P. 233a)རྟོགས་པ་འམ། དེ་ལ་ཤིན་དུ་ཞུགས་པའི་ཕྱིར་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཤིན་དུ་ཞུགས་པའོ།། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཤིན་དུ་ཞུགས་པ་གཟུངས་དང་སྤོབས་པའི་ཡོན་དན་ཐོབ་པ་ཆེན་པོའི་དོན་འཛིན་པ་དང་།[9] རབ་དུ་སྟོན་པར་ནུས་པ་དེས་ནས། མིང་དེ་སྐད་ཅེས་བྱ་བས་གསུངས་པའོ།།

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་བྱ་བ་ནི[10]་འདི་བྱང་ཆུབ་དང་སེམས་ཅན་ལ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྟེ། སེམས་དཔའ་ཞེས་བྱ་བའི་

攝大乘論釋　卷第一

無性菩薩造
三藏法師玄奘奉詔譯

總標綱要分第一

稽首大覺諸如來　　無上正法眞聖衆
爲利自他法久住　　故我略釋攝大乘[1)]

1　欲（380b）以十義總攝大乘所有要義，彼義能顯此論體性是聖教故，用此爲門而開發言。

③……
[2)]「已能善入大乘」者，或依德迹，或共了知，謂，彼已能善入大乘，或卽於此已極善入故，（380c）名「已能善入大乘」。顯此已得諸陀羅尼・辯才功德於大乘義能持能闡，故依此義，說如是名。言「菩薩」者，菩提薩埵爲所緣境故名菩薩。依弘誓語，立「菩薩」聲[3)]。

1）The meaning of this verse is different from the Tibetan.

2）The order of the following paragraphs is changed according to the Tibetan. Its original order in the Chinese is from ①……① to ⑦……⑦.

3）The Chinese interprets '*bodhisattva*', while the Tibetan does '*sattva*'. So the interpretation is different from each other.

---

1 *ho* PN : *ha u* D.　2 *na* NP : *naṃ* D.　3 *bsdus* D : *bsdud* NP.　4 *du//* DP : *du/* N.　5 *ṣan* NP : *ṣen* D.　6 *rnams//* DN : *rnams* P.　7 *nas//* DN : *nas/* P.　8 *gam btags* D : *gi brtags* NP.　9 *daṅ/* NP : *daṅ* D.　10 *ni* D : om. NP.

(2)

[1]སྒྲ་ནི་འདིར་སྒྲུབ་ཆགས་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ།། དམིགས་པས་ཀྱང་དེ་སྐད་ཅེས[2]་བྱ་བར་ནང་སྟེ། དཔེར་ན་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་དམིགས་པའི་དིང་ངེ་འཛིན་ལ་མི་རྟག་པ་དང།སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་དང། (ངན་པར་བྱས་པ་ལ་དམིགས་པའི་ཡིད་ལ་གཙགས་པ་ལ་འགྱོད་པ་) ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ།། ཡང་ན་འདི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱིར་སྲན་ཐུབ་པས་ན་<u>བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ</u>ོ།། <u>ཐེག་པ་ཆེན་པོའི[3]་ཆེ་བའི་བདག་ཉིད</u>་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཟབ་པ་དང།རྒྱ་ཆེ་བ་གཉིས་ཀྱིས་བླ་ན་མེད་པའོ།། བདག་གི་སྒྲ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་དང།བྱེད་པའི་ཚིག་སྟེ། དཔེར་ན་མེ་ཚ་བའི་བདག་ཉིད[4]། དུག་ནི་འཆི་བར་བྱེད་པའི་བདག་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ།། འདི་ནི་ཆེ་བའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པས་ཆེ་བ་སྟེ། དེའི་དངོས་པོ་ནི་<u>ཆེ་བའི་བདག་ཉིད་</u>དོ།། དེ་<u>བརྗོད་པ</u>་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གཞན་དག་རང་གིས[5]་མི་ཤེས་པས་དེ[6]་རབ་ཏུ་བཤད་པའོ།། <u>ཕྱིར</u>་ཞེས་བྱ་ (D.191a)བས་ནི་དགོས་པ་བསྟན་པའོ།།

<u>བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྤྱན་སྔར</u>་ཞེས་བྱ་བ་ལ་བདུད་བཞི་བཅོམ་པ་དང།དབང་ཕྱུག་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་<u>བཅོམ་ལྡན་འདས</u>་དེ་སངས་རྒྱས་སོ།། དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཞེས་འོག་ནས་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ།། <u>བཅོམ་ལྡན་འདས</u>་དེའི་<u>སྤྱན་</u>(P.233b)<u>སྔར</u>་ཞེས་(N.213b)བྱ་བས་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གདང་བས་ཡིད་བརྟན་དུ་རུང་བ་ཉིད་དུ་སྟོན་ཏེ། སྟོན་པ་དང་ཉེ་ན་གཞན་དུ་མི་སྨྲ་བའི་ཕྱིར་རོ།།

ཤུས་བཙ་

<u>འདི་ཞུ་ཐེ</u>་ཞེས་བྱ་བ་ནི་▲ཉེ་བར་འགོད་པའི་ཕྱིར་རོ[7]།། <u>ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལས་བརྩམས་ནས</u>་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེའི་ཆེད་དུ་འམ།དབང་དུ་བྱས་པ་སྟེ།

亦見餘處，用所緣境，而說其名。如，不淨等爲所緣境，二三摩地，說名不淨，說名爲空。或即彼心，爲求菩提，有志有能，故名「菩薩」。「爲顯大乘體大故」者，甚深高廣無上故大。體聲即說自性作用。如世說言，火煖爲體，毒害爲體。此體大故，說名「體大」。「顯」者，開示他所未了。「爲」者，欲也。……③

②……「薄伽梵」者，破諸魔故，能破四種大魔怨故，名「薄伽梵」。四種魔者，一者煩惱魔，二者蘊魔，三者天魔，四者死魔。依空三摩地，能破煩惱魔一切麁重，轉依相住，無量善根隨順證得。或復，依止精進慧力，能破蘊魔。依慈等持，能破天魔。依修神足，能破死魔。能破如是四大魔故，名「薄伽梵」。又，自在等功德相應，是故說佛名「薄伽梵」。所以者何。以當宣說佛世尊故。於彼「前」者，顯佛開許。堪廣流通，親對大師，無異言故，如十地經。……②

④……「謂」聲即是略摽所說十勝處義。「依大乘」者，所爲所說非聲聞乘亦非世間。

1 *sgra* D : *sgras* NP. 2 *ces* D : om. NP. 3 *poḥi* D : *po* NP. 4 *ñid//* D : *ñid* NP. 5 *gis* D : *gis de* NP. 6 *de* D : om. NP. 7 *ñe bar ḥgod paḥi phyir ro//* NP : *ñe bar ḥdod par ḥgod pa ston to//* D.

(3)

ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་འམ། འཇིག་རྟེན་ལས་བཙམས་པ་མ་ཡིན་པའོ།། ཡང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་སྨྲས་པ་ནི་འདི་ཁོ་ན་ལས་བཙམས་ཀྱི་གཞན་ལས་བཙམས་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ངེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། འདི་སྐར་འཇིག་རྟེན་པ་ལས་བཙམས་ནས།

བདེན་པར་སྨྲ་བྱ་ཕྲ་མི་བྱ།[1] །སྙིང་ལ་ཆུང་ཡང་སྦྱིན་པར་བྱ།[2] །

ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པ་གཞན་དག་ལས[3]་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ཕྱུང་པར་དུ་འཕགས་སོ།། ཉན་ཐོས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན།

ཀྱི་མ་འདུ་བྱེད་རྟག་པ་མེད།[4] །སྐྱེ་ཞིང་འཇིག་པའི་ཆོས་ཅན་ཡིན།[5] །

ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གཞན་དག་ལས་ཕྱུང་པར་དུ་འཕགས་ཏེ། དེ་སྐད་བས་ན་ངེས་པར་བྱ་བར་རིགས་སོ།།

ཆོས་མངོན་པ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་ལས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་རྒྱུ་འམ། གྲགས་པའི་ཕྱིར་ཆོས་མངོན་པར་མིང་བཏགས་པ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་ཕྱུང་པར་ཅན་ལས་གསུངས་ཀྱི་གཞན་ལས་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་ནི་ཐེག་པ་ཡང་ཡིན་ལ་ཆེན་པོ་ཡང་ཡིན་པ་འམ། ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཡིན་པས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་སྟེ། རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་ཆེ་བའི་ཕྱིར་བྱེད་པ་དང། བགྲོད་པར་བྱ་བ་བསྒྲིབ་པའི་གཞི་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། མདོར་བསྡུ་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ས་བཅུ་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པའོ།། རྒྱས་པར་བྱ་ན་ཆེན་པོ་རྣམ་པ་བདུན་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ (P.234a)ཚོགས་དང་མཐུན་པ་རྣམས་དང། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྣམས་དང། བསླབ་པ་རྣམས་དང། གཞི་དང་རྟགས་ལ་སོགས་པ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའོ།། དེའི་ (D:191b)མདོ་ནི་སྨྲས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཀུང་པ་དང་ཚོགས་སུ་

復擧大乘爲決定義，顯所依者卽此非餘。以依世間，由餘相故，異於佛語。如有頌言，

諦語而無忿　　少施不悕求

如是等。若依聲聞，由餘相故，異於大乘。如有頌言，

諸行無常　　有生滅法

如是等。是故重擧大乘應理。……④

①……「阿毘達摩大乘經」等，擇法因故，或共了故，阿毘達磨想爲幖幟，大乘經言簡別餘處。若略釋者，亦乘亦大，故名「大乘」，或乘大性，故名「大乘」。因果大故，業具運故，果謂十地。若廣釋者，七種大性共相應故，謂菩提分波羅蜜多學持相等。貫穿縫綴，故名爲「經」。此中卽是，隨墮八時，聞者識上，直非直說，聚集顯現，以爲體性。

---

1 *bya//* DN : *bya/* P.　2 *bya//* D : *bya* NP.　3 *las* D : *gis* NP.　4 *med//* DN : *med* P.　5 *yin//* D : *yin* NP.

(4)

སྤྱུར་བའི་སྤྱར་སྐང་བ་འདོད་པའི་དོན་གྱི་རྣམ་པའི་རྗེས་སུ་འཇུག་ (N.214a)
པ[1]་ཉན་པའི་རྣམ་པར་རིག་པའི་ཚོགས[2]་གོ། གལ་ཏེ་དེ་ལྟ་ཡིན་ན་བྱང་ཆུབ་
སེམས་དཔས[3]་དེ་ཇི་ལྟར་བཤད་དེ། ཉན་པའི་རྣམ་པར་རིག་པ་ནི་དེས་མ་
བཤད་དོ་ཞེ་ན། དེའི་དབང་གིས་བྱུང་བའི་ཕྱིར་དེ་སྐད་ཅེས་བྱ་སྟེ། སྒྲ་
ལ་སོགས་པའི་དབང་གིས་སྐྱི་ལམ་ན་བསྟན་བཅོས་དང་རྟགས་ལ་སོགས་
པ་ཉིད་པ་བཞིན་ནོ།། གཞན་དུ་ན་ངག་གི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱང་སངས་
རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ཇི་ལྟར་འགྱུར། རི་ཞིག་ངག་གི་རང་བཞིན་ནི་མདོར་
མི་འཐད་དེ། ཡི་གེ་རེ་རེ་ནི་དོན་རྟོགས་པར་བྱེད་པར་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་
རོ།། རིམ་གྱིས་འབྱུང་བ་ལྡན་ཅིག་མི་གནས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཚོགས་པར་མི་
རུང་བའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ལྟར་ན་བདག་མ་ཐོབ་པའི་ངག་ནི་མིང་ལ་འཇུག་
པར་མི་རུང་ངོ།། ཡི་གེའི་བདག་ཉིད་མ་ཡིན་པའི་སྒྲ་བྱུང་བ་ཡང་མིང་
ལ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་གསལ་བར་མི་བྱེད་དེ། དེ་ལྟར་ན་མིང་གི་རང་བཞིན་
ཡང་མདོར་མི་འཐད་དོ།། དེ་ལྟ་བས་ན་ཇི་སྐད་བསྟན་པ་ཉིད་མདོར་
རིགས་དེ། ཆོས་མངོན་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་དེ་ལས་སོ།།

རྣམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱེ་བྲག་སྟེ། དེ་དག་ཉིད་ཕན་ཚུན་མ་འདྲེས་
པས་ཁྱད་པར་དུ་འགྱུར་བས་ན་ཁྱད་པར་རམ། ཉན་ཐོས་ལ་སོགས་པའི་
ཆོས་རྣམས་ལས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་དང་། ལྷག་པའི་ཕྱིར་ཁྱད་པར་དེ། བྱང་
ཆུབ་ཆེན་པོ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།

བཙུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གྲངས་དེ། (P.234b) སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་བགྲང་
བར་བྱ་བ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པས་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ལུས་རྣམ་པར་
འཇོག་གོ།

若爾，云何菩薩能說。非聞者識彼能說故。彼增上生，故作是說。譬如，天等增上力故，令於夢中得論呪等。若離識者，佛云何說諸契經句。語爲自性，且不應理。由一一字能詮顯義不應理故。次第而生不俱時住，無聚集故。如是，不得彼之自性語，無有轉故，不應理。又，非無字轉有少名能詮，故諸契經，名爲自性，亦不應理。是故決定如所說經自性應理。「於」此所說「阿毘達磨大乘經中」。①

⑥「相」者，種也。即此展轉差別無雜，故名「殊勝」。或復，望彼聲聞等法，極懸遠故，又增上故，名爲（381a）「殊勝」。以能引發大菩提故。⑥

⑤「有十」等者，以數顯數殊勝佛語安立論體。⑤

1 *pa* D : *paḥi* NP.　2 *ñan paḥi rnam par rig paḥi tshig* D : *ñan par rig paḥi tshig* NP.　3 *dpas* D : *dpaḥ* NP.

(5)

འདི་དག་གི་[1] གསུང་[2] ནི་རྣམ་པ་བཅུས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པས་[3] སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱི་གསུང་[4] རྣམ་པ་བཅུས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའོ།། སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་དང་། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་མ་ཡིན་པའི་གཏི་མུག་གི་གཉིད་གཉིས་ཟད་པ་དང་[5]། ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་ལ་ཤེས་པ་རྒྱས་པའི་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་ཏེ། སྐྱེས་བུ་གཉིད་སད་པ་བཞིན་ནོ།། མེ་ (N,214b) ཏོག་ཀུ་མུ་[6] ད་རྒྱས་པ་བཞིན་ནོ།།

2,3 ཤེས་བྱ་ནི་ཤེས་པར་བྱ་བའོ།། གནས་ཀྱི་སྒྲས་ཕྱེ་བའི་ཕྱིར་གནས་པ་རྣམས་ནི་འདུས་བྱས་རྣམས་ཏེ། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པར་འགྱུར་ (D,192a) བ་དང་། རྣམ་པར་བྱང་བར་འགྱུར་བའི་ཆོས་རྣམས་སོ།། འདུས་མ་བྱས་རྣམས་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། གནས་ཀྱི་དོན་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་དག་གི་གནས་ནི་ཀུན་གཞི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྟེ།[7] རྒྱུ་ཡིན་པ་དང་། རྟེན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཐེ་རིགས་སུ་སྨྲར་རོ།། ཤེས་བྱ་ཉིད་ཤེས་བྱའི་རྟེན་དུ་འགྱུར་ཏེ། ཤེས་བྱ་ཉིད་ཀུང་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་[8] མི་འགལ་ལོ།། ཤེས་བྱའི་གནས་ཉིད་ཁྱད་པར་ཡིན་པས། ཤེས་བྱའི་གནས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏེ། དེས་འདི་དག་གི་[9] གསུང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པས་ཤེས་བྱའི་གནས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའི་གསུང་སྟེ། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བར་ཐམས་ཅད་དུ་རྣལ་མ་དང་སྦྱར་རོ།།

ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་ནི་ཤེས་བྱའི་ངོ་བོ་ཉིད་དེ་དེ་མཚོན་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། (ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་ (P,235a) ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ནི་དངོས་པོ་ཡིན་པས་ངོ་བོ་ཉིད་དོ།། ཀུན་བརྟགས་པ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་འདྲ་བས་ངོ་བོ་ཉིད་དོ།། འཁྲུལ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པ་དང་།

⑦……
由此十相是殊勝故，彼語殊勝，是故說言，「有十相殊勝殊勝語」。「佛世尊」者，染汚不染汚二癡睡盡故，於一切所知智開發義故，說名爲「佛」。如士夫寤，如蓮華開。如有說言，寤寤開發義，有時業佛界，如是等。……⑦

2, 3　所應可知，故名「所知」。「依」謂所依，此所依聲，簡取能依雜染淸淨諸有爲法。不取無爲，由彼無有所依義故。所依卽是阿賴耶識。是彼因故，能引彼故，如其所應。若爾，所知卽所知依。由異熟識是所知性故，不相違。此「所知依」，卽是殊勝，此殊勝故，語亦殊勝。卽前所說「諸佛世尊」言，一切處隨轉。

[1]「所知相」者，所知自性，是所相故。依業運說，多置魯荼，所知所斷所證等故。或依具運，以遍計所執相無所相表無性故。

1) Notice that the following paragraph is different from the Tibetan and that both translations show the differences especially in the place treating the subject on *trisvabhāva*. For examples, see below, p. 12, note 1) or my article; "Some features of Asvabhāra's *Mahāyānasaṃgrahopanibandhana* (in Japanese)" *JIBS*, XIX-1, pp. 442-3.

1 *gi* D : *gis* NP.　2 *gsuṅ* DN : *gsuṅs* P.　3 *pas* P : *pas/* DN.　4 *gsuṅ* DN : *gsuṅs* P.　5 *daṅ/* NP : *daṅ//* D.　6 *da* NP : *ta* D.　7 *ste/* NP : *ste* D.　8 *daṅ* D : *daṅ/* NP.　9 *dag gi* D : *ṅag* NP.

ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་གནས་ཡིན་པས་གཞན་གྱི་དབང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་དོ།།) དེ་ལ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ནི་(ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ནང་དུ་ཞུགས་པས་)སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་དོ།། གཞན་གྱི་དབང་ནི་ལུས་ལ་སོགས་པ་འཁྲུལ་པའི་རྣམ་པར་རིག[1]་པ་རྣམས་ཕན་ཚུན་ཐ་དད་པའི་ཕྱིར་རང་གི་མཚན་ཉིད་དེ[2]། སའི་ཁམས་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ།། དཔེར་ན་སའི་ཁམས་སྲ་བར་ཡོངས་སུ་གཅོད་པ་ན་གཞན་མ་ཡིན་ཡང་སྲ་བའི་མཚན་ཉིད་ཅེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུའོ།། ཡང་དཔེར་ན་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་ཉིད[3]་རྣམས་དང་།མདོ་རྩེ་པའི་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ།། དེས་ན་དེ་ནི་ཤེས་བྱ་འང་ཡིན་ལ་མཚན་ཉིད་ཀྱང་ཡིན་པ་འམ[4]། ཡང་ན་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པས་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་དེ། དེ[5]་གཞན་མ་ཡིན་པ་དང་།གཞན་དང་གཞན་མ་ཡིན་པ་ལས་གྲོལ་བའི་ཕྱིར་ཅི་རིགས་སུ་སྦྱར་རོ།། (དེས་འདི་དག་གི[6]་གསུང་(N.215a)ཁྱད་པར་▲དུ[7]་འཐགས་སོ།།)

འདིས་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་ལ་འཇུག་པ་འམ། འདི་ནི་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་ལ་འཇུག་པོ[8]་ཡིན་པས་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་ལ་འཇུག་པ་སྟེ། འཇུག་པ་ནི་མངོན་པར་རྟོགས་པའོ།། རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ཉིད་ནི་ཤེས་བྱའི་མཚན་ལ་འཇུག་པའོ།། དེ་ཉིད་ཁྱད་(D.192b)པར་དེ།དེས་འདི་དག་གི་གསུང་ཁྱད་པར་དུ་འཐགས་སོ།།

འཇུག་པ་དེའི་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུའི་ཁྱད་པར་གྱིས་ཁྱད་པར་དུ་འཐགས་པའི་གསུང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཇུག་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ཉིད་དེ། དེའི་རྒྱུ་ནི་མོས་པས་སྤྱོད་པའི་ས་ལ་སྦྱོར་བའི་དུས་ན་(P.235b)འཇིག་རྟེན་པའི་ཕ་རོལ་དུ་ཕྱིན་པ་མ་དག་པ་རྣམས་སོ།། འབྲས་བུ་ནི་རབ་དུ་རྟོགས་

(381b) 圓成實性是其共相。依他起性是其自相，我有情義識展轉別異故。如地界等，以其堅等爲能表相，雖無異性而說爲相。又，如宣說大士夫相・經部等師生等諸相。由此因緣，或所知卽相，或所知之相，故名「所知相」。說無異性故，異無異性故，如其所應，此亦如是。

「入所知相」者，謂，此能入所應知相，或是所知相之能入。「入」謂現觀。入所知相卽「唯識性」此。卽殊勝，此殊勝故，語亦殊勝。

「彼入因果」者，謂，唯識性說名彼入勝解行地，修加行時，世間未淨波羅蜜多，名「彼入因」，已證入時，卽出世間波羅蜜多，淸淨增上意樂攝故，名「彼入果」。

---

1 *rig* D : *rigs* NP.　2 *de|* NP : *do||* D.　3 *ñid* D : om. NP.　4 *ḥam|* NP : *ḥam* D.　5 *de* D : om. NP.　6 *gi* ND : *gis* P.　7 *du* DN : om. P.　8 *ḥam| ḥdi ni śes byaḥi mtshan ñid la ḥjng pa* D : om. NP.

པའི་དུས་ན་དེ་དག་ཉིད་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པར་གྱུར་པ་སྟེ། ལྷག་པའི་བསམ་པ་དག་པས་ཡོངས་སུ་ཟིན་པའོ།། དེ་དག་ཉིད་ངེས་འཇུག་པའི་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུའི་ཁྱད་པར་ཏེ། དེས་འདི་དག་གི་གསུང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་སོ།།

དེའི་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་བསྒོམ་པ་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་ནི་དེའི་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུའོ།། བསྒོམ[1]་པ་ནི་དེ་གོམས་པར་བྱེད་པའོ།། དེས་རབ་ཏུ་དབྱེ་བས་དེའི་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་བསྒོམ[2]་པ་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་སྟེ། ས་བཅུའི་ངོ་བོ་ཉིད་དོ།། དེ་ཉིད་ཁྱད་པར་ཏེ། དེས་འདི་དག་གི་གསུང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་སོ།།

ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་གོམས་པར་བྱེད་པ་ཐ་དད་པའི་ས་དེ་དག་ཉིད་ལ་དེ་ཉེ་བར་འཛིན་པ་ལ་བརྟེན་ན་དེ་ལ་སློབ་པ་ཡིན་པས་བསླབ་པ་གསུམ་རྣམ་པར་བཞག[3]་གོ།།

ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པའི་བསླབ་པ་ནི་ལྷག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བསླབ་པ་སྟེ། ས་དེ་དག་ཉིད་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྡོམ་པ་སྡོང་བ་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་དོན་བྱ་བ་དང་། དགེ་བ་ཐམས་ཅད་སྡུད་པ་དང་། ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པ་གསུམ་ཡང་དག་པར་ལེན་ཏོ།། གདུལ་བ་སྲུབ་ཀྱིས་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ་བཞིན་དུ་ལམ་ལོག་པར་ཞུགས་པའི་ལུས་ལ་ (N.215b) སོགས་པའི་ལས་རྣམས་འདིས་སྡོམ་པས་ན་སྡོམ་པའོ།། དེ་ལྟར་ན་བསླབ་པ་ཉིད་ལྷག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་དེ། (ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྷན་ཅིག་སྡུད་པའི་ཕྱིར་རོ།།) ལྷག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཉིད[4]་ཁྱད་པར་ཏེ། དེས་འདི་དག་གི་གསུང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་སོ།།

彼入因果卽是殊勝，此殊勝故，語亦殊勝。

「彼因果修差別」者，謂卽唯識性之因果。數習此故，說名爲「修」，分分不同故，名「差別」。彼入因果修差別性，卽是十地。此卽殊勝，此殊勝故，語亦殊勝。

卽，於諸地波羅蜜多修差別中，爲攝取後，復勤修學，卽此爲依，安立三學。

一「增上戒」學，謂依止戒正勤修學，是故說名「增上戒」學。卽諸地中菩薩律儀，遠離諸惡・饒益有情・攝一切善・三種淨戒，所受尸羅，防護過去已生住等身等諸業。如調御者，極善調攝，故名律儀。如是卽，依增上尸羅，修學正行，故名爲學。此增上戒卽是殊勝，此殊勝故，語亦殊勝。

---

1 *bsgom* D : *sgom* NP.　2 *bsgom* DN : *sgom* P.　3 *bṣag* NP : *gṣag* D.
4 *ñid* D : *kyi* NP.

སེམས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པའི་བསླབ་པ་ནི་ལྷག་པའི་སེམས་ཀྱི་བསླབ་(P.236a)པའོ།། དཔའ་བར་འགྲོ་བ་དང་ནམ་མཁའི་མཛོད་ལ་སོགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དག་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་པས་ནི་བཟང་སྐྱོང་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལ་སོགས་པ་བསྡུའོ།། ལྷག་པའི་སེམས་ཀྱི་བསླབ་པ་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་(D.193a)ཉིད་སེམས་སུ་སྟོན་པས་གསུངས་སོ་ཞེས་སྨྲས་ཏེ། སེམས་ཀྱི་ནམ་པ་ཁྲིས་ཞེས་བྱ་བ་ལས་སུ་བསྟན་པ་ལྟ་བུའོ།།

ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པའི་བསླབ་པ་ནི་ལྷག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་བསླབ་པའོ།། ནམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་ནི་སྤྲོས་པའི་ནམ་པར་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཉེན་པོའོ།། དེ་ལ་སྦྱོར་བ་པའི་དངོས་གཞིའི་དབང་དུ་བྱས། དེའི་རྗེས་ལ་ཐོབ་པའི་དབང་དུ་བྱས། དེའི་བླ་ན་མེད་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། ཤེས་རབ་ཀྱི་བསླབ་པ་འདི་དག་ནི་[1]ལམ་གྱི་རང་བཞིན་ནོ།།

དེའི་འབྲས་བུ་སྤངས་པ་དང་། ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གཉིས་ཀྱིས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའི་གསུང་ཞེས་བསྟན་ཏེ། བསླབ་པ་འདི་ནམས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ནི་[3]དེའི་འབྲས་བུའོ།། དེ་ནི་དེའི་འབྲས་བུ་ཡང་ཡིན་ལ་སྤངས་པ་ཡང་ཡིན་པས་དེའི་འབྲས་བུ་སྤངས་པ་སྟེ། གློ་བུར་གྱི་སྒྲིབ་པ་དང་བྲལ་བ་དེ་བཞིན་ཉིད་རྣམ་པར་གྲོལ་བའོ།། མི་གནས་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་ཞི་བ་ཉིད་དུ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་འཁོར་བ་ཉིད་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་སྟེ། དེ་ཤེས་པ་ནི་ཆགས་པའི་གནས་མ་ཡིན་ནོ།། ཕུང་པོའི་ལྷག་མ་མེད་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་དབྱིངས་ནི་[4]མི་གནས་པ་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཉིད་ཁྱད་པར་ཏེ། དེས་འདི་དག་གི་གསུང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་སོ།།

二「增上心」學，謂依止心正勤修學，是故說名「增上心」學。此性卽是「虛空藏等諸三摩地」，「等」者，等取餘賢護等三摩地王。又於增上心學中言，

卽諸三摩地　　大師說爲心
(381c)　由心彩畫故　　如所作事業[1)]

三「增上慧」學，謂依止慧正勤修學，是故說名「增上慧」學。此性卽是「無分別智」，對治一切戲論分別。此中，加行無分別智根本依止，卽此根本無分別智後得依止，如是依止，非次所說，如是三種戒定慧學是道體性。

彼果二種，一斷二智。此殊勝故，語亦殊勝。彼果斷者，彼諸學果，名爲「彼果」。彼果卽斷，名「彼果斷」。此性卽是客障離繫眞如解脫。「無住涅槃」，見彼寂靜故，生死卽涅槃・卽彼爲緣，而無染著。非無餘依般涅槃界。是故無住此卽殘勝，此殊勝故，語亦殊勝。

---

1) The Tibetan equivalent to this verse is not shown in a verse form.

1 *dag ni* D : om. NP.　2 *kyis* D : *gyi* NP.　3 *deḥi* D : *de* NP.　4 *mi* NP : om. D.

བསྒྲུབ་པ་འདི་རྣམས་ཀྱི་ (N.216a)འབྲས་བུ་ནི་དེའི་འབྲས་བུ་སྟེ། (P.236b)དེ་ནི་དེའི་འབྲས་བུ་ཡང་ཡིན་ལ་ཡེ་ཤེས་ཀྱང་ཡིན་པས[1]། དེའི་འབྲས་བུ་ཡེ་ཤེས་སོ།། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་གསུམ་ཞེས་བྱ་བ་ལ། ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་སྐུ་ནི་དྲི་[མ]མེད་ཅིང་སྒྲིབ་པ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་དེ། ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཞེས་བྱ་བའི་ཟླ་ཚིག་གོ། འདི་ཉེར་གཉིས་ག་ཡང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཀུན་ཏུ་མི་འབྱུང་ན་རྣམ་པར་མི[2]་རྟོག་པ་དང་འདི་བྱེ་བྲག་ཅི་ཡོད་ཅེ་ན། དེ་ནི་གཉེན་པོ་སྤང་བྱ་བ་དང་བཅས་པའོ།། འདི་ནི་དེའི[3]་འབྲས་བུ་བྱ་བ་གྲུབ་པ་སྟེ། འདི་ནི་བྱེ་བྲག་གོ། ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པ་ནི་དེའི་དབང་གིས་ཐོབ་པ་སྟེ། ཡེ་ཤེས་ཁྱད་པར་ཅན་དེས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཡེ་ཤེས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་རྣམས་དང་ལྷན་ཅིག་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཆོས་ཀྱི་ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པ་སོ་སོར་མྱོང་ངོ་།། ཕྱི་རོལ་རྣམ་པར་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་མེད་པར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི[4]་བྱ་བ་དང་། ཚོགས་ལྷག་མ་ (D.193b)ཡང་རྫོགས་པར་མི་འགྱུར་རོ།། སྤྲུལ་པ་ནི་དེའི་རྗེས་ལ་ཐོབ་པའི་ཡེ་ཤེས་ཉིད་ཀྱི་བྱེ་བྲག་གོ། དེས་དེ་ཁོ་ན་ལས་རབ་ཏུ་མི་ཉམས་ཤིང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པ་མི་གཏོང་བས[5]་ལས་དང་པོའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་དང་། ཉན་ཐོས་རྣམས་ལ་བྱ་བ་སྒྲུབ་པོ།། མིག་གི་དབང་པོ་དང་། དེའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་། གཟུགས་ཀྱི་དཔེ་རྣམས་དང་སྦྱར་ཏེ། དེ་མེད་ན་དེ[6]་མེད་པར་འགྱུར་རོ།། དེ་ནི་ཁྱད་པར་དེ། དེས་དེ་དག་གི་གསུང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་སོ།།

ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ལས་ཁྱད་པར་དུ[7]་བྱས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེར་མ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ།། གནས་བཅུ་པོ་འདི་དག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་དེ་དག་

彼果智者，彼諸學果，名爲「彼果」。彼果卽智，名「彼果智」。此性卽是「三種佛身」。「一自性身」，卽是無垢無罣礙智，是法身義。今此與彼無分別智有何差別，如是二種所有分別俱不行故。彼有對治當有所作，此是彼果所作已辦，如是差別。「二受用身」，卽後得智，卽由此智殊勝力故，與諸殊勝大菩薩衆共，受不共微妙法樂。成辦如是受用事故，名受用身。若無如是外淸淨智，菩薩所作所餘資糧應不圓滿。「三變化身」，卽是後得智之差別。卽能變化名變化身，此增上力之所顯現卽智差別。謂由此故，摧伏他論，與諸菩薩共受法樂無有斷絕，成辦初業諸菩薩衆諸聲聞等所應作事。譬如眼識了受諸色，彼若無者此亦應無。此則殊勝，此殊勝故，語亦殊勝。

「異聲聞乘」者，於彼不說故[1]。「由此所說十處」者，謂，於此及餘，總大乘義。

1) According to its original order, this sentence is to be placed after the next sentence, '……總大乘義'.

1 *pas/* NP : *pas* D. 2 *mi* D : om. NP. 3 *deḥi* D : om. NP. 4 *dpaḥi* D : *dpaḥ* NP. 5 *bas* DN : *ba* P. 6 *de* D : om. NP. 7 *par* D : om. NP.

ལ་ཕྱིན་པ་ཆེན་པོའི་དོན་མཐའ་དག་གནས་པས་གནས་ཏེ། [1] གཞི་ཞེས་བྱ་
བའི་ཐ་ (P.237a) ཚིག་གོ། གང་དག་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་[2] བྱང་ཆུབ་སེམས་
པའི་ཆེད་དུ་བཤད་པ་དག་གོ་ཞེས་བརྗོད་པའི་རིགས་པ་ལས་ བཅོམ་ལྡན་
འདས་ཀྱིས་བསྟན་པ་དག་གོ་ ཞེས་སྨོས་པ་ནི་སངས་ (N.216b) རྒྱས་ཀྱི་སྤྱན་
སྔར་ངེས་པ་གནང་ནས་བཤད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ས་བཅུ་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་
ནོ།། དེའི་ཕྱིར། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྤྱན་སྔར་ ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་སོ།།
མཆོག་ཉིད་ ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཡུམ་དེ་སངས་རྒྱས་ཉིད་དུ་འགྱུར་བར་བསྟན་
པ་མཆོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།།

4 ཇི་ལྟར་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གསུང་ཁྱད་པར་རྣམ་པ་བཅུས་
ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་འདྲིས་ ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་[4] མི་སྲིད་དུ་
དོགས་ནས་སྨྲས་པའོ།། འདི་ལྟར་དངོས་པོ་དྲུག་ལ་སོགས་པ་ནི་ཉན་ཐོས་
ཀྱི་ཐེག་པ་ལ[5]་བསྟན་པར་མི་དམིགས་སོ[6]། བྱེ་བྲག་ལ་སོགས་པ་ལ་ནི་དེ་
དམིགས་ཏེ། དེ་ཙམ་གྱིས་ནི་བྱེ་བྲག་ལ་སོགས་པ་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་
དུ་མི་འགྱུར་རོ་ཞེས་གཞན་གྱི་སྐབས་སུ་འགྱུར་བ་ཡོད་ལ་བཞག་ནས[7]།
གནས་བཅུ་པོ་དེ་དག་ནི་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོ་ཀུན་དུ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་སྟེ་
ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ།། དེ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱང་ཡིན་ལ་ཆེན་པོ་
ཡང་ཡིན་པ་འམ། ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་ཡིན་པས་ བྱང་ཆུབ་ཆེན་
པོའོ།། ཡེ་ཤེས་དང་སྤངས་པའི་ཁྱད་པར་གྱི་རང་བཞིན་ཏེ།

ཉོན་མོངས་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་དག [8] །སྤངས་པ་ཡིན་ཏེ་དེ་སྤངས་པས། [9]
།དེ་ཉིད་ཡེ་ཤེས་ཐོགས་པ་མེད། [10] །འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་རྣམ་པ་བཞི། [11]

།ཞེས་ཇི་སྐད་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།། དེ་ཀུན་ (D.194a) དུ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་

處是事義。「世尊但爲菩薩（382a）說」者，此中，應言菩薩但爲菩薩宣說，由佛現見佛所開許而宣說故，名世尊說，如十地等。是故先說「薄伽梵前」。「叉顯最勝」者，究竟宣說佛果道故[1]。

4 「復次云何由此」等者，猶未信解故，設此難。何以故，非，於聲聞乘中六句義等曾未見說，吠世師等論中處處見說即令吠世師等論眞是佛語。先答容他，如是妨難，故後通言，「謂此十處是最能引大菩提性」等。亦覺亦大故，名「大菩提」。或覺大性故，名「大菩提」。此大菩提，智斷殊勝以爲自相。如說，煩惱所知障斷，由彼斷故，獲得無垢無罣礙智，如是四種總名菩提[2]。「是最能引」者，謂，此十處是能得性，非六句義或最勝等。

1) According to its original order, this sentence is to be placed before the above sentence, '世尊但爲……'.

2) The Tibetan equivalent to this quotation is shown in a verse form.

1 *gṣi* D : *bṣi* NP. 2 *byaṅ chub sems dpas* D : om. NP. 3 *paḥi* DP : *pa* N. 4 *ni* D : om. NP. 5 *la* NP : om. D. 6 *mi dmigs la* D : *rigs la* NP. 7 *nas/* D : *nas* NP. 8 *dag/* D : *dag* NP. 9 *pas//* D : *pas* NP. 10 *med//* D : *med/* NP. 11 *bṣi//* D : *bṣi* NP.

ཅིང་གྲོལ་བར་བྱེད་པ་ནི་གནས་བཅུ་པོ་དག་ཡིན་གྱི། དངོས་པོ་དྲུག་གམ།
གཙོ་བོ་ལ་སོགས་པ་ནི་མ་ཡིན་པས་དེ་དག་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་མ་
ཡིན་ནོ།། (P.237b) ཤིན་ཏུ་འབྱུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཚད་མ་དང་ལྡན་
པའི་ཕྱིར་རོ། འདི་ལྟར་འོག་ནས་གདན་ལ་འབེབས་སོ།། མཐུན་པ་ཞེས་
བྱ་བ་ནི་མངོན་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། རྗེས་སུ་མཐུན་པ[1]ཞེས་བྱ་བའི་
ཐ་ཚིག་གོ། འགལ་བ་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྐྱོན་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། ཇི་
ལྟར་དངོས་པོ་དྲུག་ལ་སོགས་པ་ཤེས་པ་ནས། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་སྐྱོན་
དང་བཅས་ཤིང་སངས་རྒྱས་ཉིད་དང་མི་ (N.217a) མཐུན་པ་ལྟར་གནས་
བཅུ་པོ་འདི་དག་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ནོ།།

འབྲིར་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་པ་ནི་ཐར་པ་དང་
འོག་ནས་འབྱུང་བའི་དོན་སྟོན་པའོ།།

5 བསྟན་འདི[2]འདི་ལྟར་གཞན་ལ་མ་མཐོང་ལ[3]ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་
པས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོ་མངོན་དུ་འགྱུར་བ་དང་། གྲངས་དང་གོ་རིམས་
ཀྱི[4]དགོས་པ་འཆད་པ་དང་བཅས་པ་རྣམ་པར་འགྲེལ་ཏེ།

འདི་ལྟར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས[5]ཐོག་མ་ཉིད་དུ་རེ་ཞིག་ཆོས་རྣམས་
ཀྱི་རྒྱུ་ལ་མཁས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱུ་འདི་ལས་འབྲས་བུ་འདི་འབྱུང་ངོ།།
འབྲས་བུ་འདིའི་རྒྱུ་ནི་འདི་ཡིན་ནོ་ཞེས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ལ་
མཁས་པར་བྱས་ཏེ། དེ་ཡང་རྒྱུ་བསྟན་པ་མེད་པར་ནི་མི་ཤེས་སོ།། རྒྱུ་
ནི་ཀུན་གཞི་རྣམ་པར་ཤེས[6]པ་ཡིན་ནོ། རྒྱུ་མེད་པ་དང་མི་མཐུན་པའི་རྒྱུ་
སྤངས་ནས་བསྟན་པའོ།།

དེའི་འོག་ཏུ་སྒྲོ་འདོགས་པ་དང་སྐུར་པ་འདེབས་པའི་མཐའ་སྤངས་

是故彼論非眞佛語。「是善成立」者，謂，如是十處正量所隨故，如廣當決擇。言「隨順」者，是能對向，是能順義。言「無違」者，無彼過故，非如六句義等邪智或聲聞乘有過失故佛果相違。

「此中二頌」者，謂，頌已說及當說義。

5 「此說此餘見不見」者，謂，此十處殊勝語說，於此大乘處處見說，於餘小乘曾（382b）不見說。爲辯由此，趣大菩提故，復開示次第方便及所須因。

謂，諸菩薩要先於因得善巧已，方於緣起應得善巧，知從此因而有彼果，復知彼果要從此因，是故非離此因言教能了知彼。因者卽是阿賴耶識。由說此故，便捨無因不平等因。

次後，於緣所生諸法應了其相，遠離增益損減邊故。

•

---

1 *pa* D : om. NP.　2 *bstan ḥdi* NP : om. D.　3 *la* NP : *la/* D.　4 *rim gyi* NP : *rims kyi* D.　5 *dpas* NP : *dpaḥ* D.　6 *yin* D : om. NP.

(12)

ཡས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་ཆོས་དེ་དག་གི་མཚན་ཉིད་ཤེས་པར་
བྱ[1]་སྟེ། 1) མེད་པ་དང་ཡོད་པ་ལྷན་ཅིག་གཅིག་ཏུ་འདོགས་པ་ནི་སྒྲོ་འདོགས་
པའོ།། ཡོད་པ་ལ་སྐུར་ཅིང་སེལ་བ་ནི་སྐུར་པ་འདེབས་པའོ།། སྒྲོ་འདོགས་
པ་དང་སྐུར་པའི་མཐའ་འདི་གཉིས་ནི་གཡང་ས་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་སྟེ།
འདི་གཉིས་ (P.238a)ལ་གནས་ན་དབུ་མའི་ལམ་ལས་རབ་ཏུ་ཉམས་པར་
འགྱུར་རོ།། དེ་གཉིས་སྤངས་པ་ལ་མཁས་པ་ནི་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་
པ་སྟེ། མེད་པ་ཀུན་བརྟགས་པ་ལ་སྒྲོ་མི་འདོགས་ཤིང་མི་སྐུར་དེ་མེད་
པའི་ཕྱིར་རོ།། ཡོད་པ་ལ་སྐུར་པ་འདེབས་པའི་ཕྱིར་རོ།། གཞན་གྱི་དབང་
ལ་སྒྲོ་འདོགས་པར་ (D.194b)མི་བྱེད་དེ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ།། མེད[2]་པ་ལ་
སྒྲོ་འདོགས་པའི་ཕྱིར་རོ།། སྐུར་པར་ཡང་མི་བྱེད་དེ་འཁྲུལ་པ་ཙམ་དུ་
ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ།། ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ལ་སྒྲོ་འདོགས་པར་མི་བྱེད་དེ་ཡོད་
པའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་སྐུར་པར[3]་མི་བྱེད་དོ།། ཡང་ན་འདིར་ (N.
217b)སྒྲོ་འདོགས་པ་དང། སྐུར་པའི་མཐའ་སྤངས་པ་ལ་མཁས་པ་འདི་ནི་
གང་གཞན་གྱི་དབང་ལ་ཀུན་བརྟགས་པ་མེད་པས་སྒྲོ་མི་འདོགས་པ་དང།
ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ཡོད་པས་སྐུར་པར་མི་བྱེད་པའོ།།

---

1 *bya* P : *byas* D : om. N. 2 *med* DP : *yod* N. 3 *par* DP : *paḥi* N.

[1]於無無因，强立爲有，故名「增益」。於有無因，强撥爲無，故名「損減」。如是增益及與損減俱說爲邊，是墜墮義。此二轉時，失壞中道。由善數習眞實觀故，於此二邊遠離善巧。於遍計所執唯有增益而無損減，都無有故。以要於有方起損減，於依他起無有增益，以有體故。要於非有方有增益亦無損減，唯妄有故。於圓成實無有增益，是實有故，唯有損減，卽由此故。或復於此，「善能遠離增益損減二邊過」者，謂，於依他起性，(382c) 增益實無遍計所執性，損減實有圓成實性。

[2]又如大般若波羅蜜多經中說。慈氏，於汝意云何，諸遍計所執中，非實有性爲色非色。不也，世尊。諸依他起中，唯有名想施設言說性爲色非色。不也，世尊。諸圓成實中，彼空無我性爲色非色。不也，世尊。慈氏，由此門故，應如是知。諸遍計所執性決定非有。諸依他起性唯有名想施設言說。諸圓成實空無我性是眞實有。我依此故密意說言，彼無二數謂是色等。

1) See both sides. Delicate differences of meaning are recognized between the Tibetan and the Chinese in the following sentences which refer to *trisvabhāva*. See above, p. 5 note 1).

2) The following quotation from the *Mahāprajñāpāramitāsūtra* is not found in the Tibetan. This case is similer to example (4) which I have mentioned in my Introduction (Cf. the same Journal of Komazawa Univ., No. 31, pp. 364-6).

མཐའ་གཉིས་སྤངས་པས[1]་ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་ལ་མཁས་པ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་བརྟེན་ནས་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ཉིད་ཀྱིས་ཇི་སྐད་སྨོས་པའི་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་རྟོགས་པར་བྱའོ།། ཁོང་དུ་ཆུད་པ་ནི་རྟོགས་པ་སྟེ། འཇུག་པ་དང་མངོན་སུམ་དུ་བྱེད་པའོ།། ཡང་ན་གང་གིས་རྟོགས་པའོ།།

དེའི་འོག་ཏུ་འཇུག་པ་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ཉིད་དེ་དང་མཐུན་པ་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དྲུག་པོ་དག་དོན་དམ་པར་རྟོགས་པར་བྱ་སྟེ། ལྷག་པའི་བསམ་པ་དག་པས་ཡོངས་སུ་ཟིན་པར་བྱའོ།། འདུན་པ་དང་མོས་པ་ནི་བསམ་པ་སྟེ། ཤེས་ནས་དད་པས་བརྟུས་པའི་ཕྱིར་དེའི་ཚེ་དེ་གཉིས་ལྷག་པར་ཆེའོ།། (འཇུག་པ་ནི་ཚོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་དང་དོན་གཅིག་གོ།)

ས་བཅུ་དག་ཏུ་བསླབ་པ་གསུམ་ལ་སློབ[2]་ཅིང་བསྐལ་པ་གྲངས་མེད་པ་གསུམ་དུ་བསྒོམས་པས་དེ་དག་ཉིད་ཡོངས་སུ་(P, 238b)རྫོགས་པར་བྱའོ།།

དེའི་འོག་ཏུ་དེའི་འབྲས་བུ་ཉོན་མོངས་པ་དང་། ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་སྤངས་པ་དང་། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་དྲི་མ་མེད་ཅིང་ཐོགས་པ་མེད་པ་ཐོབ་པར་བྱའོ།།

དེ་ལྟར་ན་གོ་རིམ[3]་དང་གྲངས་ཀྱི་དགོས[4]་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོ་དང་མཐུན་པ་ཡང་དངོས་དང་[illegible]ར་ལ་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། གོ་རིམ་ནི་འདི་ཁོ་ན་ཡིན་ལ་གྲངས་ཀྱང་བཅུ་ཁོ་ན་སྟེ། མི་ཉུང་མི་མང་ངོ།།

འབྲས་བུ་བྱེ་བྲག་མེད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་ཉིད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་ཉིད་དུ་མི་རུང་ངོ།། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ལས་ནི་གང་དུ་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་

如是解脫二邊過失，於三自性得善巧已，由唯識性，應善通達所知之相。入者卽是通達作證，或由此故能順通達。

次後，卽於順唯識性通達體入所修六種波羅蜜多，由勝義故，應更證得淸淨意樂，應更攝受欲及勝解名爲意樂。此二爾時，雖無增數，證淨攝故，而說淸淨。

次後，卽彼於十地中，由於三學勤修學故，三無數劫數修習故，應令圓滿。

次後，彼果煩惱所知二障永斷，及與無垢無有罣礙一切智智，應更證得。

如是所辯次第方便及所須因，顯是能順大菩提性。卽由如是所說次第，唯有十處，不增不減。如是已釋主隨二論。

是故當知，聲聞乘道卽佛乘道不應道理，若爾其果應無差別。又於一切聲聞乘中，曾未有處爲諸菩薩廣說佛道。

1 *pas* D : *pa* NP.　2 *slob* NP : *srob* D.　3 *rim* NP : *rims* D.　4 *dgos* P : *dgoṅs* D : *bgos* N.

(14)

བསྟན་པ་མེད་དོ།། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཉན་ཐོས་ལས་ཁྱད་པར་དུ་མ་འཕགས་པར་ཡང་མི་འདོད་དེ། སྟོན་པ་དང་སློབ་མར་རྣམ་པར་བཞག[1]་པ་མེད་པར་(N. 218a)འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ།། དེ་བས་ན་ལམ་(D. 195a)གྱི་ཁྱད་པར་ཉེ་བར་བསྟན་པ་འགའ་ཞིག་བཤད་དགོས་ཏེ། (དེ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་འདི་ལས་གཞན་དུ་མི་འཐད་དོ།། དེ་ལྟ[2]་བས་ན་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོ་ཀུན་དུ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ཉིད་དུ་མངོན་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་ནི་སངས་རྒྱས་མ་ཡིན་པས་བཤད་པར་མི་ནུས་སོ།། བསྟན་པ་འདིར་ནི་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདོད་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ།།) དེའི་ཕྱིར་འདི་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་བསྡུས་པ་སྟེ། ཇི་སྙེད་དང་ཇི་ལྟ་བ[3]་བཞིན་དུ་ཁྱད་པར་དང་བཅས་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ།།

又亦不許佛與聲聞無有差別，師資建立應無有故。由此，說有二道差別。

1)

是故說此名攝大乘，盡其所有大乘綱要無別說故。

(to be continued)

1) The Chinese omits considerable long passage equivalent to the Tibetan within a parenthesis.

1 *bṣag* NP : *gṣag* D. 2 *lta* D : om. NP. 3 *ba* D : om. NP.